

Művészettörténet fotós
csoport
6-10. tétel

6. tétel

- **A gótika művészete. Mutassa be a legjelentősebb gótikus katedrálisokat és elemezze a katedrális épületéhez szorosan kapcsolódó szobrászatot, festett üvegablakot! Híres műalkotások elemzésével és jelentős művészek megemlítésével jellemezze a gótikus szárnyasoltár kialakítását! Feleletében térjen ki az iparművészeti alkotások elemzésére is! Mutassa be Magyarország gótikus stílusú művészetét!**

- **A gótika: Az érett középkor művészetének egyik irányzata, de megjelenésének technikai és társadalmi körülményeit tekintve történelmi korszaknak is tekinthető. A reneszánsz korban, a sötétnek vélt középkor művészetét illették vele a fényesnek tartott antik művészettel szemben. Egyes országokban a gótika eltérő időpontokban jelent meg, sokszor a romantikával kortársként volt jelen.**

Notre-Dame, Párizs

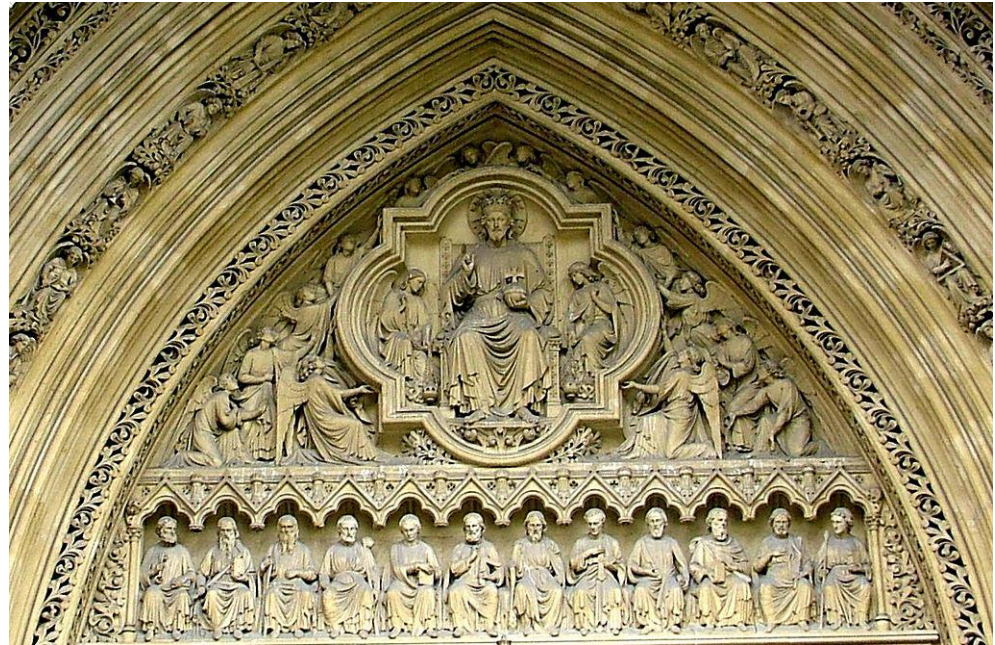
Chartres-i székesegyház

A gótika építészete az építéstechnológia fejlődésének talaján jön létre, a tartószerkezetek statikus jellegét az erőviszonyok megismerése és szabad szerkesztési alkalmazása jellemzi. A gótikában a félkörívet fölváltja a csúcsív, így a súlyos falszerkezetek könnyebbé válnak. A csúcsív ugyanis a boltozat terheit meredekebben vezeti le, kisebb az oldalnyomása. Ennek köszönhetően karcsúbbak lehetnek a terhet hordó oszlopok, pillérek. Így sok terhet hordó fal szükségtelenné válik, ezért oda nagyobb ablakokat lehet beépíteni, tehát az épület is világosabb lesz. Kívülről gyakran támpillérek támasztják a falakat, amin néha fiatornyok is ülnek.

- **Szobrászat:** A szoboralakok könnyedek, kecsesek, a komor vallási eszmevilág eltűnt, a helyére szelíd tekintetű, jóságos, emberközeli szentek léptek. Jórészt a dómokban kaptak otthont. A királyok, nemesek szobrai hasonlítanak a faragott szentekhez, tartásuk méltóságos. Ekkor születtek a középkor első lovasszobrai.

Bambergi dóm lovasszobra. Föltehetően a Szent György-téma egy 1235-ben készült német változata, bár az egyik hagyomány szerint III. Konrád császárt, a másik szerint a magyar Szent Istvánt ábrázolja.

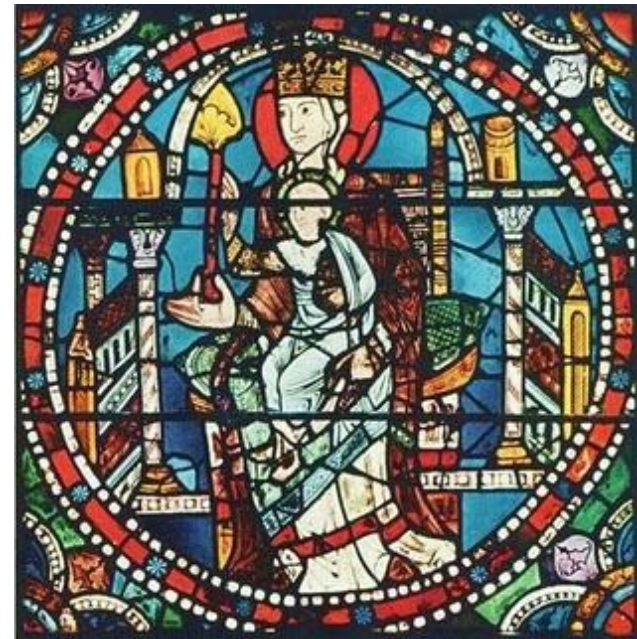
Westminster apátság

- Festészet: gótikus festészetben hasonló törekvések jelentkeztek, mint a szobrászatban. Az ábrázolás merevsége lassan oldódott. Jellemábrázolás, megjelentek a természeti környezet egyre hívebben ábrázolt elemei, épületek és városok ábrázolásai. Falfestmények, táblaképek és kódexillusztrációk.
- Üvegfestészet: A gótikus képzőművészet egyik jelentős ága volt. A templomépítészet törekvése – hogy a bevilágítást fokozza és ezért növelje az ablaknyílásokat. A hatalmas ablaknyílásokat színes üvegelemekből, ólompálcákkal összefogott, mozaikszerűen összeállított, vallásos tárgyú nagy méretű képek, ill. dekoratív üvegfelületek zárják el. A gótikus üvegfestészet kevés számú, világosan körvonalazott figurára korlátozódott. A kifejezőerőt a leegyszerűsített gesztusok biztosítják.

Avignoni Pietà

Jézus és Mária arca ikonikus, a képet adományozó donátoré realisztikus. Szent Jánosé pedig a kettő között.

Trónoló Madonna
Chartres-i székesegyház

Szárnyasoltár: XV. sz. nagy műfaja, az ereklyetartó állványból fejlődött. Az É-német szárnyasoltár a XIV. sz-ra kialakul. (Erzsébet oltára). Délnémet a XV. sz. közepén. Ez plasztikai jellegű. A szárnyas o. fából készült, aranyozták és/v. színezik. Michael Pacher. Veit Stoss: krakkói Mária-t. oltára. Lőcsei Pál: Szt Jakab t. oltára.

- A krakkói Mária mennybevétele templom főoltárképe (Veit Stoss)

Magyarországon a gótika a XIII. század második felében kezd meghonosodni, és a XVI. század elejéig virágzik. Meghonosodásában a ciszterciek, majd a kolduló rendek templom építkezéseinek volt jelentős szerepe. Kezdetben a francia, majd német, később a cseh, osztrák hatás érződik. A magyarországi gótika alkotásai méreteiben és kiképzésükben szerények. Gótikus építészetünk alkotásai a töröktől megszállt területeken jórészt elpusztulnak. Budavári --Mátyás-templom (Pesti belvárosi templom szentélye) - Szegedi alsóváros ferences templom (Gótikus falusi templomaink általában kis méretűek, egyhajós épületek) Gótikus várépítéset: budai királyi várpalota, visegrádi királyi vár és palota.

-A templomok sokkal alacsonyabbak pl. Soproni ferences templom.

A csarnoktemplomokban egyforma magasak a hajók, a fő és mellékhajót csak árkádsor választja el, nincs trifórium és üvegablak. A mellékhajó fala sem hármas osztású (általában): csak üvegablak (rózsaablak) van. Pl. Szászsebesi templom.

XV. sz. Háló és csillagboltozat. Pl. Nyírbátor: Szt. György templom, sűrű háló

Lakóház a Budai várban.

Budavári Boldogasszony- (Mátyás-) templom

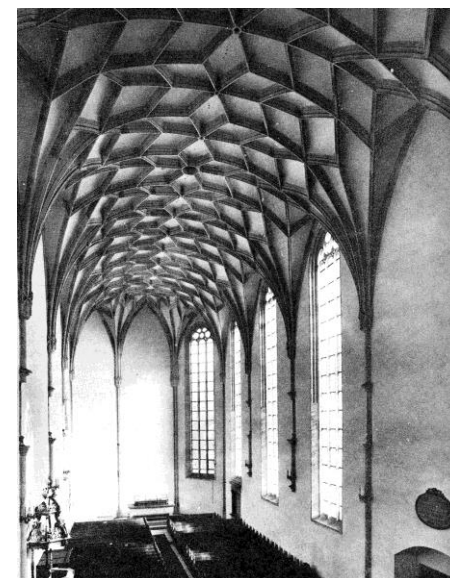
Szegedi alsóváros ferences templom

Soproni ferences templom

Szászsebesi templom

Nyírbátor: Szt. György templom

7. Tétel

- **Itália művészete a quattrocento (XV. század) időszakában. Említse meg a proto-reneszánsz előzményeket (például Giotto), és elemezze a korai reneszánsz építészet, képzőművészet jellemzőit! Mutassa be a XV. század legismertebb itáliai művészegyéniségeit! Feleletében térjen ki Firenze szerepére és a Medici-család műpártoló tevékenységére! Elemezze a magyarországi udvari művészetet Mátyás király uralkodása idején! Jellemezze a németalföldi táblaképfestészetet a XV. században!**

- 14. század (Trecento, vagyis 1300-as évek)
- 15. század (Quattrocento, 1400-as évek)
- 16. század (Cinquecento, 1500-as évek)
- **A trecento: (protoreneszánsz) Itáliában ekkor még mindig divatosak voltak a román stílusú építmények, azonban a templomok belső falfelületeit nem mozaikkal, hanem monumentális freskókkal díszítették. A vallásos téma továbbra is fontos, de oldódik a megjelenítés merevsége, a képek előterében a cselekmény mozgalmassá válik, a figurák tekintete és mozgása érzelmet fejez ki. Drapériák, ruharedők követik az alakok mozgását, de a kontúros vonalvezetés még nem szűnik meg, a térszerűség élménye fokozódik, de a fény-árnyék hatás még hiányzik, töreksenek a természeti környezet jelzesszerű megjelenítésére, de a háttér díszletszerű marad.**
- A Protoreneszánsz festészet kiemelkedő művésze Giotto. (Pl.: Szent Ferenc temetése - Firenze, Santa Croce-bazilika)

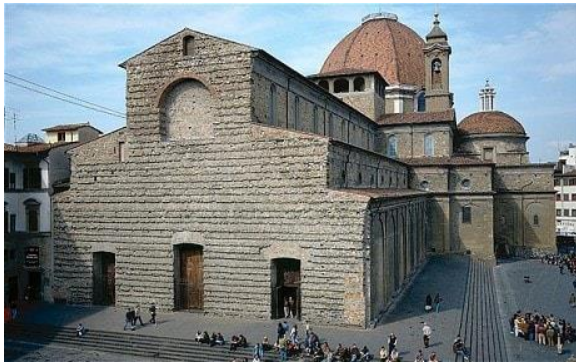

Szent Péter temetése.

József a pásztorok között

- **A quattrocento:**
- **A Quattrocento jeles képviselőinek felsorolásánál nem egyszerű a helyzet, mert a stílusváltás nem egyik napról a másikra ment végbe. Az 1400-as évek építészetét új szellemi törekvések jellemezték. Az egyház építőtevékenysége kissé háttérbe szorult, és megnőtt a világi építészet szerepe. Számos palota, városháza, céhház, ispotály, könyvtár, egyetem épült, amelyek mind a polgárság igényeit szolgálták ki. A templomépítészetben továbbra is a hosszhasas térelrendezés érvényesült, a világi épületek viszont nagyrészt a centrális, azaz középpontos térképezés elvét követték. A quattrocentóban Firenze, az észak-itáliai kereskedőváros lett a kulturális élet központja.**
- **A reneszánsz építészetet is a klasszikusok inspirálták. A legkorábbi épületek, amelyek reneszánsz jellegzetességet mutatnak, Firenzében találhatóak, pl. San Lorenzo a Filippo Brunelleschi által tervezett San Lorenzo és a Pazzi-kápolna.**

San Lorenzo

Pazzi kápolna

Firenzei Dóm

- A képzőművészetek közül először a szobrászat mutatott reneszánsz vonásokat. Donatello, az egyik legismertebb korai reneszánsz szobrász Dávid című szobrával a meztelen emberi testről alkotott maradandó tanulmányt.
- A reneszánsz festészet a realizmus perspektívájáról vált ismertté, valamint eltávolodásáról a vallási témáktól, ami a középkori művészet velejárója volt. Ehelyett az emberi test és a tájképek kerültek a figyelem középpontjába. A legismertebb festők ebben a korban Leonardo da Vinci, Raffaello és Michelangelo voltak. Leonardót nevezhetjük az első valódi tudósnak is, akinél a kísérletek képezték a tudományos megállapítások alapjait.

Donatello: Dávid

Leonardo: Szent Anna
harmadmagával

Michelangelo:
Dávid

Raffaello: Esterházy
Madonna

Lorenzo Ghiberti: A Firenzei Szent János-keresztelőkápolna északi kapuja.

A domborművek témája Krisztus élete volt, s jól megfigyelhető a mester stílusának változása. A kezdeti zárt csoportos kompozíciót felváltja a nemzetközi gótika hatása, majd megjelenik a szabad mozgású alakok harmonikus kompozíciója és az egyre több antik elem.

Michelangelo Buonarroti arcképe.
Miguel Ángel, por Daniele da Volterra
(IV. Pál pápa rendeletére ő festett
Michelangelo utolsó ítéletének aktjaira
drapériákat, ezért kortársai a
Braghettone - Nadrágfestő - gúnynévvel
illették.

Szemed kit bájosan feküdni lát,
Angyal faragta ki az Éjszakát,
Egy kődarabból. Alszik csak, de él.
Ha, nem hiszed, ébreszd föl s majd beszél!
(Gian Battista Strozzi)

Aludnom jó, s még jobb hogy kő vagyok,
amíg a kár, s a szégyen ily nagyok.
boldog ki nem lát, s érzéstelen...
hát föl ne kelts! Szólj halkán körüllem!
Michelangelo

- **Medici család: A bankárcsaládok kezében felhalmozódott pénz lehetővé tette, hogy némelyikük megragadja a politikai hatalmat is. A meggazdagodott bankárcsaládok közül a Mediciek jutottak a legfőbb szerephez. Cosimo Medici állt Firenze élén; szorgalma és türelme jóvoltából felhalmozódott pénzből pedig káprázatos palotákat, fényűző lakhelyeket építtetett. Unokája, Lorenzo szándéka az volt, hogy Firenzét a világ szellemi központjává emelje, és a tudományok védnökeként az „Il Magnifico” (Magasztos) melléknevet kapta. Számos híres építőmesterrel és művésszel dolgoztatott, többek között Michelozzóval, Veroccho-val, a Pollaiuolo testvérekkel és Benedetto da Maiano-val.**

Michelozzó Medici palota.

- **Magyar reneszánsz:** Magyarországon az 1460-1470-es évek táján szilárdult meg, Mátyás király és néhány humanista műveltségű, művészetpártoló püspök jóvoltából. Az első európai rangú költőnk Janus Pannonius volt, aki megfelelő magyarországi iskolák hiányában, Itáliában szerezte meg ismereteit. A korszak megszilárdulásában fontos szerepet játszott az a tény is, hogy Mátyás 1476-ban feleségül vette a nápolyi király lányát, Aragóniai Beatrixot.
- Mátyás király az udvarát a kultúra és a művészetek központjává tette. Mivel őt magát is érdekelte például a csillagászat, az építészet, ezért sok neves tudóst hívott meg magához. Leginkább itáliai költők, történetírók, szobrászok, orvosok, filozófusok fordultak meg udvarában.
- Budán létrehozta a híres „Corvin-könyvtárat”. Hívei közül sokak számára tette lehetővé, hogy külföldön tanuljanak.
- Visegrádi és budai palotájának építkezésein külföldi mestereket, szobrászokat alkalmazott. Nem titkolt célja volt, hogy fényes udvarával, a pezsgő szellemi élettel elkápráztassa mindazokat, akiket vendégül látott.

Sárospatak.

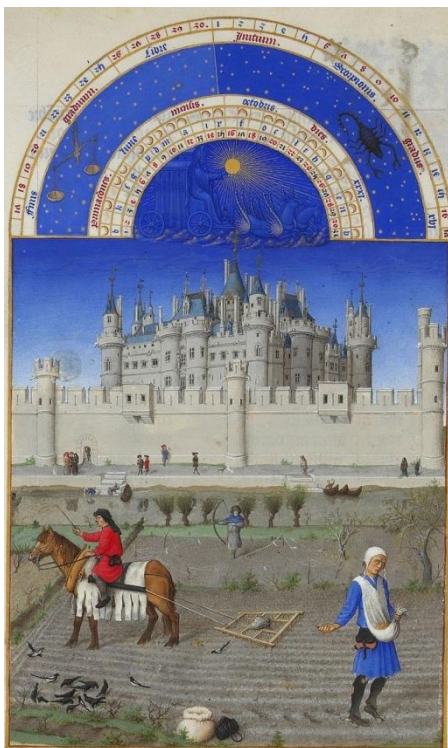
Lórántffy loggia

Bakócz Kápolna Esztergom.

Hármas faragott nyílás a
sárospataki vár Perényi-szárnyán

- **Németalföldi reneszánsz:** Az 1400-as években Itália mellett a Németalföld fejlődött a legnagyobb ütemben. A városiasodás, a kereskedelem fellendülése kedvezően hatott a művészetek fejlődésére. A megerősödött polgárság mind pártfogóként, mind megrendelőként segítette a művészek munkáját. Németalföldi mesterek találták fel az olajfestés technikáját, amely az élénk színárnyalatok sokféleségét eredményezte. Az új technika rövidesen elterjedt egész Európában. Könyvnyomtatás feltalálása (Johann Gutenberg). Rajz és grafikus művészet (Pl.: Albrecht Dürer).

Limbourg fivérek: Très Riches Heures du Duc de Berry (Berry herceg gazdag órái)

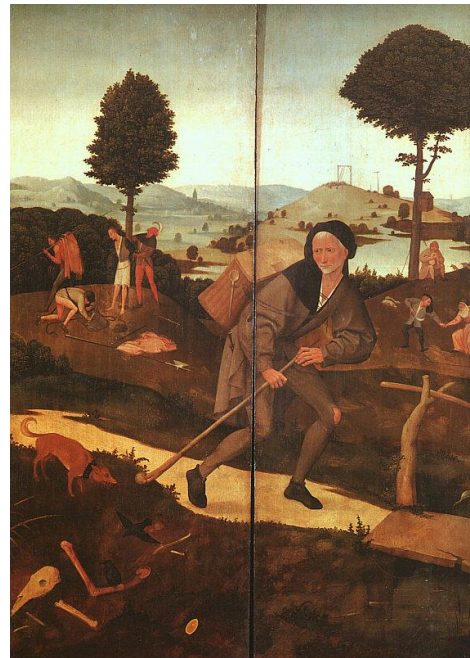
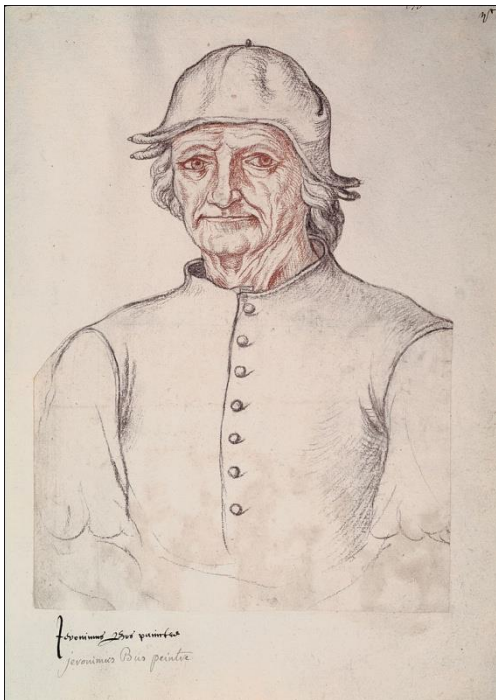

Jan Van Eyck Az Arnolfini házaspár. A kép érdekessége a háttérben, az alakok mögött felfüggesztett tükör, melyben halványan kirajzolódik a festő alakja is. A tükör itt jelenik meg először a festészetben, lehetőséget adva a térélmény kitérítésére

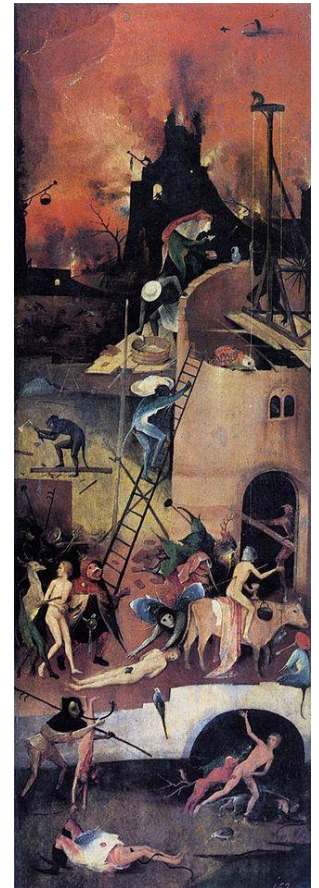
Albrecht Dürer: Az Apokalipszis lovasai (1497). A feltartóztathatatlannul száguldó négy lovas a halált, a háborút, az éhínséget és a pestist jelképezi

- Hieronymus Bosch** (holland ejtése: [hije:'ro:nimys 'bɔs] kb. *hijeronimusz bosz*; magyaros ejtése *hieronimusz bos*) vagy **Jeroen Bosch** (született **Jeroen Anthoniszoon van Aken** [jə'run an'to:niso:n van 'a:kə(n)]; vagy *Jheronimus van Aken*; **'s-Hertogenbosch** vagy *Herzogenbusch*, **1450** körül – **1516. augusztus 9.**) **németalföldi** festő, a **művészettörténet** talán legtöbbet vitatott és legtöbbféleképpen értelmezett alakja. Festményeinek fő témája az emberi bűnök, gyengeségek bemutatása és ostromozása. Alkotásain a **szimbolikus** alakok és tárgyak olyan összetett, eredeti és fantáziadús **ikonográfia** részei, amelynek értelme még a saját korában is sokszor homályos maradt. Bosch arra használta a démonok, félig emberi, félig állati alakok és gépek képeit, hogy félelmet és zavart idézzon elő, s az emberi gonoszságot ábrázolja. Művészete, amely hosszú évszázadokra feledésbe merült, végül ösztönzést adott a **20. század szürrealista** mozgalmainak.

Részlet a szénászszekér triptichonból.

Feltételezett önarckép

Szent Antal megkísértése

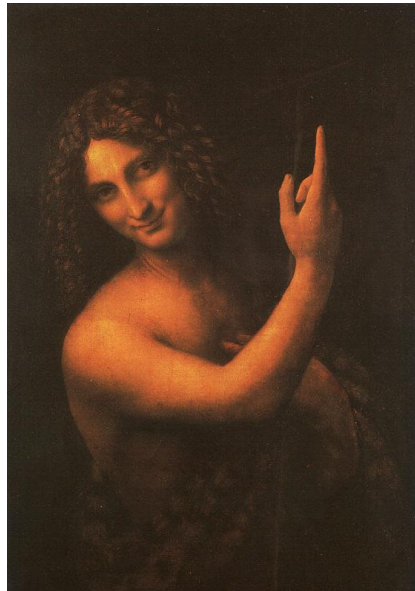
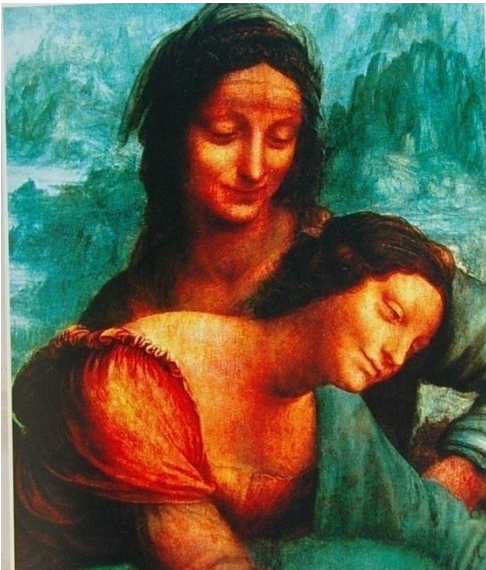

Id. Pieter Brueghel: Közmondások

8. tétel

Itália művészete a cinquecento (XVI. század) időszakában. Mutassa be az érett reneszánsz stílus és az azt követő manierizmus kiemelkedő művészeit, műalkotásait! Feleletében térjen ki II. Gyula és X. Leo pápák egyház- és művészetpolitikájára! Az elemzés középpontjában álljanak Róma és Velence városaihoz kapcsolódó művészek, műalkotások!

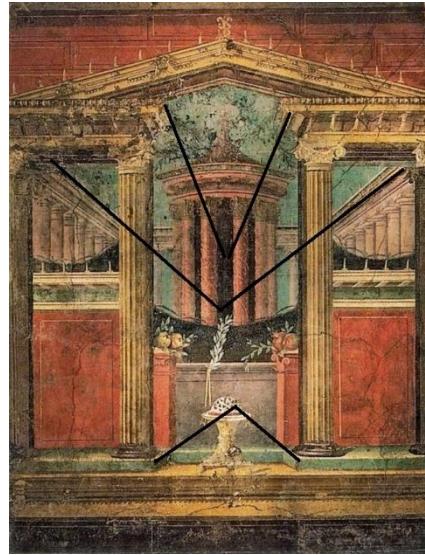
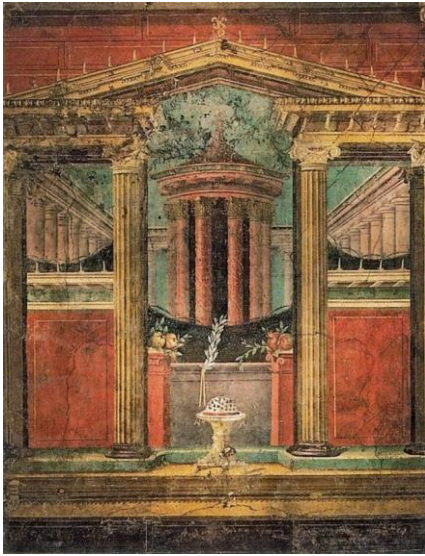
- **Cinquecento:** az itáliai reneszánsz művészet kb.1500 és 1530 közötti korszakának Főleg közép-itáliai területekre, Firenze és Róma művészeire vonatkoztatják (Velencére például kevésbé). A szűkebb értelemben vett cinquecento Leonardo da Vinci művészetével kezdődik. Leonardo nyomán terjedt el a cinquento stílusának legfontosabb ismertetői. Három nagy művész: Leonardo, Raffaello és Michelangelo. Központja Róma. A fő művészeti pártfogók, mecénások a pápák voltak.
- A perspektivikus ábrázolás már általános, újabb célkitűzések; a fény- és levegőperspektíva, valamint a lélektani állapotok szabatosabb megörökítése. A cél, olyan műalkotások létrehozása, melyekhez sem hozzátenni, sem azokból elvenni ne lehessen semmit sem.

Leonardo

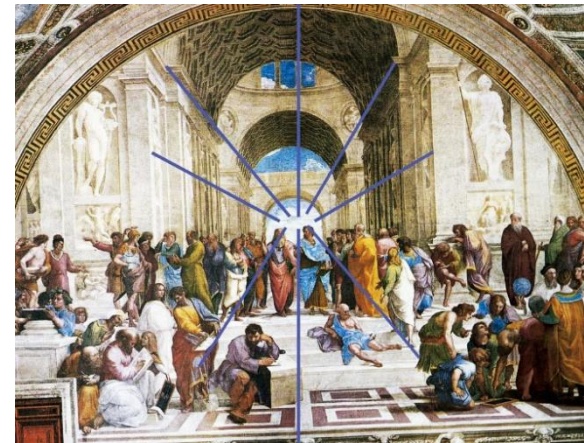
Fény-
árnyék
festésmód
. Sfumato

A perspektívát már a római festők is alkalmazták, de a reneszánszban dolgozták ki az ábrázolás szabályait.

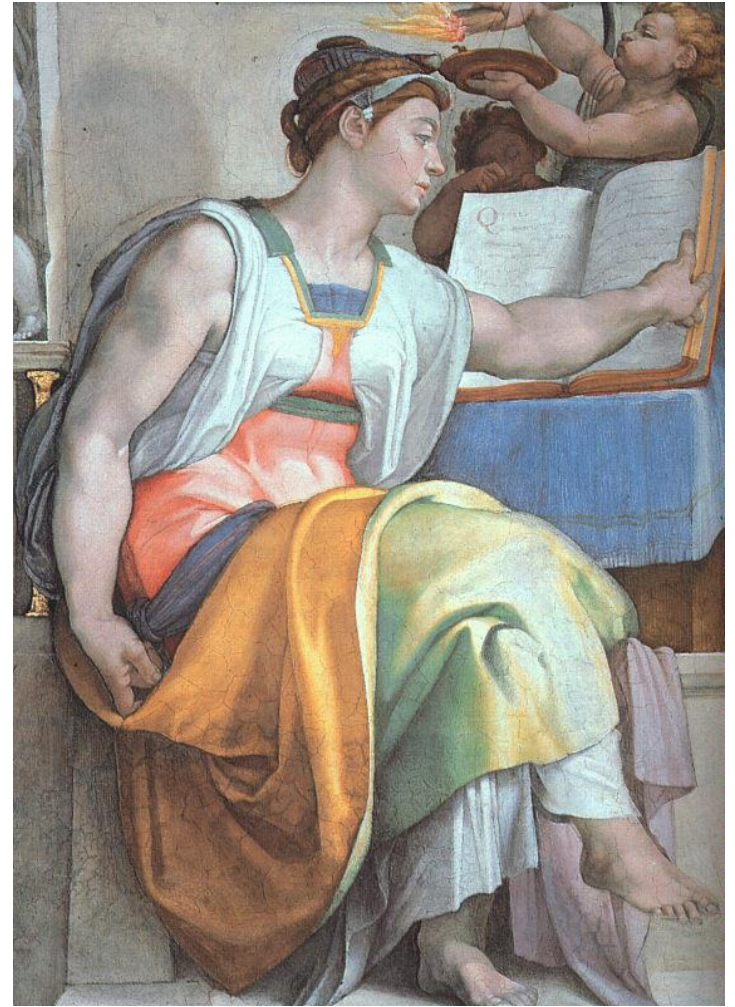

Pompei falfestmény.

A távolodó vonalak
összetartanak, de nem egy
iránypontba.

Raffaello Santi: Athéni iskola.
Centrális perspektíva.

Michelangelo festészet, szobrászat és építészet művelése mellett költőnek is jó volt.

Raffaello művészcsaládban született, apja [Giovanni Santi](#) festő volt. Festészetet kezdetben apjától tanult

Raffaello [1504](#)-ben, 21 évesen, [Firenzébe](#) költözött, ahol [Leonardo](#) és a fiatal [Michelangelo](#) voltak rá nagy hatással. Raffaello nyugodtabb, barátságosabb stílusban alkotott.

- **Az érett reneszánsz építésze:** A pápák ez idő tájt inkább államférfiaknak tekintették magukat, mint egyházfőnek, nagyszabású építkezésekbe fogtak. Építészeket, művészeket hívtak udvarukba, akiknek feladata az egyház hatalmának hirdetése, dicsőítése lett. Így vált az itáliai cinquecento központjává Róma. Az építészetben először jelenik meg a homlokzat, mint probléma. Ennek megoldására csakis díszítő felületeket lehetett alkalmazni, s ez már a manierizmushoz illetve a barokkhoz vitt előre. A korszak legnagyobb vállalkozása a római Szent Péter-bazilika újjáépítése. A templomon Donato Bramante dolgozott haláláig, a munkálatokat Michelangelo vette át, ő építette a ma is látható kupolát.

- **II. Gyula pápa: a reneszánsz korában regnáló egyházfők közül az egyik legismertebb, ekkoriban vált Róma a reneszánsz építészet és festészet vitathatatlan fővárosává. Bramante, Michelangelo, Raffaello mind megfordultak udvarában. A mindmáig fennmaradt csodás freskók és épületek mellett a pápa a krónikákban is jelentékeny nyomot hagyott. Elsősorban hadvezér volt. Amikor Michelangelo könyvet akart mintázni a kezébe, legyintett: kard illik abba!**
- **X. Leó pápa: A híres firenzei Medici-családból származik (Giovanni di Lorenzót). A középkor legnagyobb művészetpártolója hírében álló pápa. Az utolsó igazi reneszánsz egyházfőnek tartják. Alig volt hét esztendő, amikor az Arezzóban lévő St. Michele kolostor élére került, 13 éves korában bíborosi címet kapott, 38 évesen katolikus egyházfő lett (erős anyagi befolyás). Szép ruhák, csábító asszonyok, fenséges ételek, utcabálok, életvitele sokkal inkább tűnt dúsgazdag főnemesnek, mint katolikus egyházfőnek.**

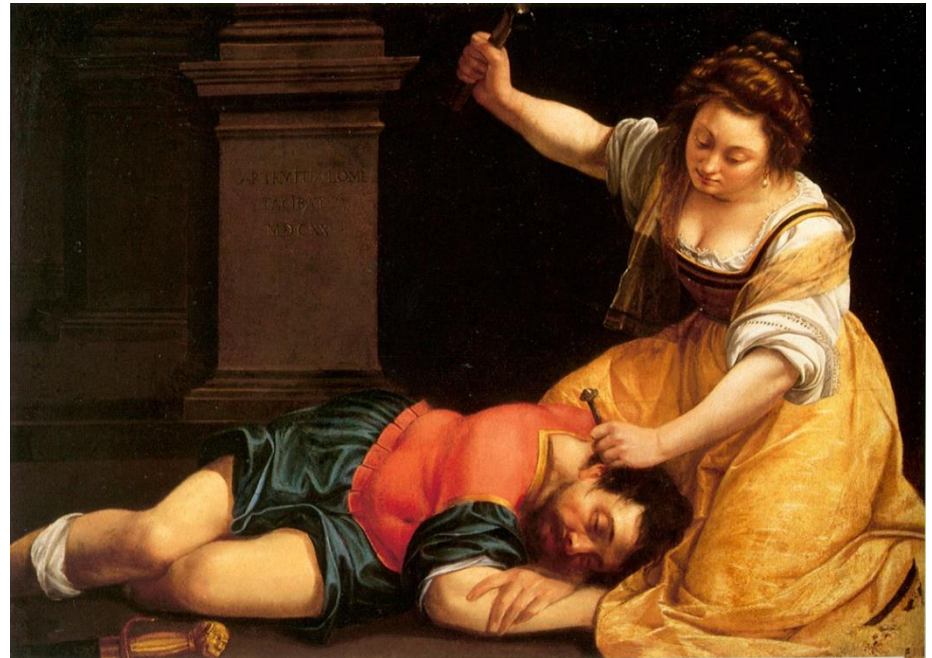

Raffaello Santi

- **A Reneszánsz építészet jellemzői**
- **arányosság, szimmetria**
- **erős vízszintes tagoltság - árkádokkal, ablakosokkal, párkányokkal, oszlopokkal**
- **antik építészeti elemek alkalmazása - timpanon, oszloprend, lépcsősor, átriumos belső udvar (görög) és kupola (római)**
- **legkedveltebb épülethozag: párkányok, oszlopfők, konzolok és korlátok (balusztrád-kőbábokból kialakított korlát)**
- **legkedveltebb díszítmények: akantuszlevelek, rozetták, gyöngysorok, bőségszaru, gyümölcs és virágfüzérék, valamint meztelen gyermekalakok, a puttók**
- **az épület belekomponálása a tájba**

- **Egy különleges reneszánsz festő**
- **Artemisia Gentileschi (Róma, 1593. – Nápoly, 1654)** Ő volt az első hölgy, aki a firenzei művészeti akadémia (*Accademia dell'Arte del Disegno*) tagja lett
- A Kánaániták csatát veszítették az izraelitákkal szemben Fővezérük Sisera elmenekült
- Odaért a kéni Heber sátraihoz. Talán itt elbújhat! Heber felesége, Jáél elébement a halálosan fáradt tábornoknak. Barátságosan köszöntötte: „Térj be, uram, térj be hozzám, ne félj!” (Keleten különösen súlyos vétség volt, s ma is az, ha egy férfi idegen nő sátrába vagy szobájába bemegy.)
- Jáél pihenőhelyet kínált, betakarta, és inni adott neki. A vezér örködni küldte az asszonyt a sátorajtóba, majd elaludt.
- Jáél keresett egy hegyes sátorcöveket, kalapácsot, és az alvó ember halántékába verte a cöveket. Sisera meghalt.
- .

Önarckép

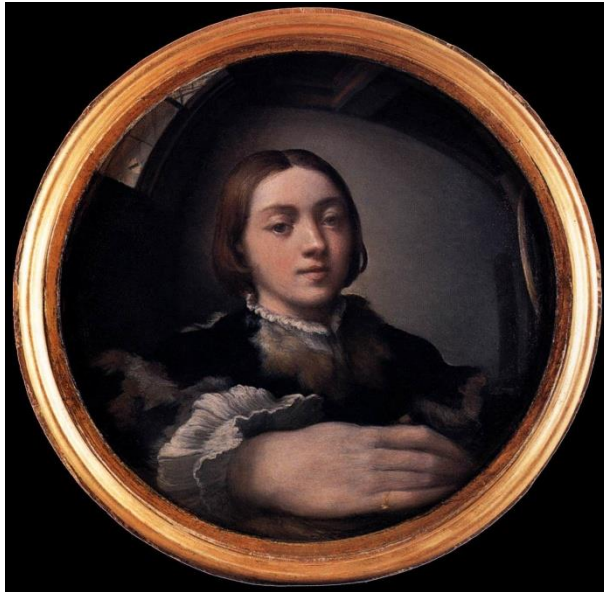

- Önarckép. A festészet allegóriája.

Judit Holofernes fejével

- **Manierizmus:** kb. 1530-tól 1600-ig tartó stílustörténeti korszak. Nehéz éles határt vonni reneszánsz és manierizmus, manierizmus és barokk között. Egyes művelődéstörténészek és művészettörténészek a hanyatló reneszánszsal, mások a barokk korai szakaszával azonosítják. A stílusra általánosan jellemző a finomság, a szellemesség, a könnyedség, az irracionális felé való továbblépés (pl. a festészetben az erőteljes színek használata – El Greco művein) – a hanyatlásélmény.

Parmigiano: Önarckép konvex tükörben

Lanfranco, Giovanni Szent Péter meggyógyítja Szent Agátát

El Greco

Tanulóévei alatt Krétán a bizánci stílusú [ikonfestészetet](#) művelte, egész munkássága alatt fennmaradtak képein a bizánci eredetű stílusjegyek. Az előre elképzelt ideákból kiinduló formák, a természetes fény nélküli, finoman tompuló kolorit és a kompozíciók rituális jellege. Tiziano, a [manierista Paolo Veronese](#), [Bassano](#) és [Tintoretto](#) is hatott rá. A manierista festők munkáinak megismerésével stílusa elegáns lett, kecses, mesterkéltné és magasztos. Veronesétől néhány különleges színt tanult el, Bassanótól kompozíciós sémákat, Tintorettótól a ritmikus drámaiságot, a kompozíció szakaszokra bontását, a drámai színek használatát.

An Allegory [Fábula], 1580, El Greco (Domenikos Theotokopoulos)

Creative Commons - CC by NC

NATIONAL GALLERIES SCOTLAND

- El Greco: Az ötödik pecsét feltörése (1608-14)

9. tétel

- **Az ellenreformáció művészeti stílusirányzata a barokk késői változatában: a rokokó. Mutassa be a barokk egyházi művészet irányadó mestereinek munkásságát Itáliában! Feleletében térjen ki arra is, hogyan jelenik meg a barokk művészet Európa többi római katolikus területén és Magyarországon! Részletezze a francia királyi udvar művészetének jellemzőit XIV. Lajos uralkodása idején (Versailles)! Elemezze a francia modell felbukkanását Európa más római katolikus országaiban, köztük Magyarországon!**

- **A barokk eszmei háttere egyértelműen a sok támadást és kritikát átélt katolikus egyház által indított ellenreformáció (az egyház hivatalos szóhasználatában a katolikus megújulás) volt. A barokkot mégsem lehet kizárólagosan a katolikus egyházzal összekötni. A római katolikus egyház fő célja a reneszánsz alatt, a reformáció következtében elvesztett hívek visszaszerzése, illetve híveinek hitükben való megerősítése volt, ezt többféle eszközzel próbálta meg elérni: néha már-már mértéktelennek tűnő túlzásokkal a művészetben (a barokk templomok pompája és bonyolult díszítése, monumentális zenei és irodalmi művek, valamint festmények), illetve az egyházi fegyelem megszilárdításával.**

A barokk szó az [olasz](#) *barocco* kifejezésből ered, ami *nyakatekert okoskodást* jelent. Ez a barokkra jellemző túldíszítettség és formai bravúrosságra utal.

A barokk festészet elsősorban Itáliában (Caravaggio), Spanyolországban (El Greco, Murillo), a Németalföldön és Flandriában (Rubens, Rembrandt) ért el nagy jelentőséget, bár egész Európában érezte hatását. A legismertebb barokk stílusú magyar festő Mányoki Ádám, II. Rákóczi Ferenc portréjának megalkotója. A magyarországi művészetben a barokk stílus az 1620-as évek végén tűnik fel, s a század végére a művészet valamennyi ágában uralkodóvá válik. Első pártfogói a katolikus egyház.

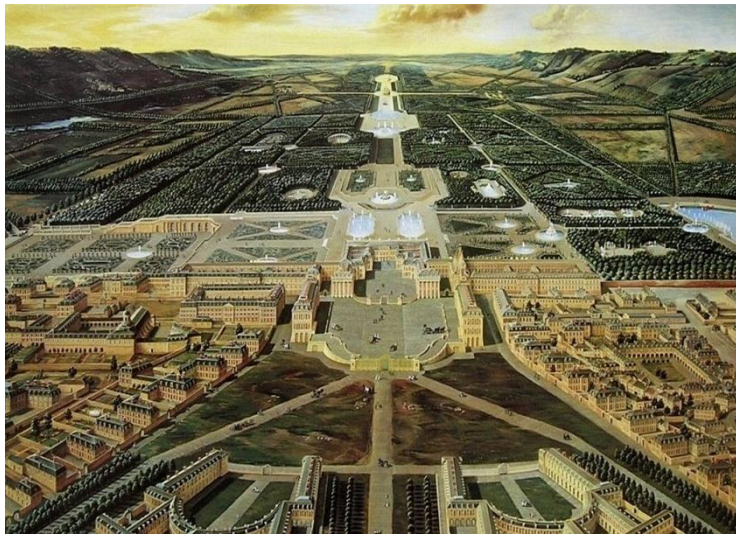

A Versailles-i kastély

[XIII. Lajos 1631](#)-ben építtette a kastély elődjét, azt a vadászkastélyt, amelyet a nagy épülettömb középső része napjainkig magába foglal. 1661-ben kezdődött a kibővítése, végül Jules Hardouin-Mansart harminc éven keresztül vezette az építkezést sokszor több, mint harmincezer ember munkáját irányítva. A Kastély képe 1722-ben.

XIV. Lajos Hyacinthe Rigaud festményén (1701) A festő a kor egyik legismertebb portréistája. Több mint ezer portré maradt utána. Az előkelőségek mellett egyszerűbb emberek portréit is megfestette.

Tükörterem

- **Stílusjegyei:** A barokk a reneszánsznak szinte pont az ellenkezője volt, hiszen míg a reneszánszra a kiegyensúlyozott, emberléptékű harmónia volt a jellemző, addig a barokk igyekezett ettől eltávolodni. Stílusjegyei azonban a reneszánszból származnak. Főbb stílusjegyei: dinamizmus, monumentalizmus, az illúzió valóságként való beállítása, erős kontrasztok, bonyolult, túldíszített formák.
- **Az építészet:** A barokk építészet legfőbb alkotásai egyértelműen a templomok: ezek a monumentális építmények rendkívüli díszítettségükkel, aranyozásaikkal, márványdíszekkel az egyszerű hívőket voltak hivatottak elkápráztatni. Egyik alapmotívuma a csigavonal volt, az addigi geometrikus formák helyett bonyolultabb, hajlított alakzatok jönnek létre, mind az alaprajzok, mind a homlokzatok, mind az épületbelsők kialakításánál. Gyakran éltek az illúziókeltés módszereivel: díszítményeikkel, festményeikkel sokszor megnövelték a teret. (pl.: Szent Péter bazilika kupolája)

Párizs: Dome des Invalides. A háborúban megrokkant katonák, az invalidusok kaszárnyájának temploma. A tömeg lendületét biztosító, jellegzetesen barokk hármaskupolának ez az első jelentős emléke.

- **XIV. Lajos: francia király**,. A leghosszabb ideig (72 évig) uralkodó európai monarcha. Ismert melléknevei: „a Napkirály” és „Nagy Lajos”. Uralma alatt a gazdaság és a kultúra jelentősen fejlődött. Franciaországot az európai nagyhatalmak sorába emelte. Nemcsak politikai tetteivel kívánta elkápráztatni a világot, hanem személyes hatalmát és gazdagságát is nyíltan ki akarta mutatni. Erre szolgáltak a nagyszabású, barokk pompájú, több napos udvari ünnepek. Használta a legmodernebb technológiákat: tűzijátékot, színpadi gépezeteket, vízzel hajtott mechanizmusokat, stb.
- Az európai uralkodók elámultak az ilyen események fényűzésén, és utánozni kezdték a francia udvar életstílusát. Megszületett a *Napkirály imázsa, amelyet maga Lajos épített, ápolt következetesen.*

Poussin: Midasz és Bacchus

Poussin elszegényedett, egyszerű nemesi család sarjaként született. Tanulmányait 16 évesen kezdte [Rouenban](#), majd [Párizsban](#) folytatta egészen 1621-ig. 1624-ben Rómába költözött. [XIII. Lajos király](#) meghívására 1641-ben [Párizsba](#) ment, ahol fényes fogadtatásban részesült, elhalmozták megrendelésekkel. Megunván ellenségei fondorlatait, 1642 szeptember havában végleg Rómába tért vissza. Követőinek és tanítványainak száma igen nagy, festményei után rendkívül sok metszetet készítettek. Poussinben a franciák legnagyobb festőjüket ünneplik

Poussin: *Phokion temetése* 1648

Watteau: Cythera sziget
A sziget volt Aphrodite szülőhelye.

Claude Lorrain. Naplemente a kikötőben, 1639

10. tétel

- **A barokk képzőművészet: szobrászat és festészet a XVII. században és a kora XVIII. századi Európában. Beszéljen a katolikus barokk nagy mestereinek (elsősorban: Bernini, Rubens és Velazquez) művészetéről! Mutassa be a protestáns Hollandia kiemelkedő művészeit!**

- **A barokk a reneszánsz után következő stílustörténeti korszak és korstílus, amely kb. 1600-tól kb. 1750-ig tartott, és bonyolult minták, gazdag díszítés, monumentalitás jellemzők rá. A barokk eszmei háttere egyértelműen a sok támadást és kritikát átélte katolikus egyház által indított ellenreformáció (az egyház hivatalos szóhasználatában a katolikus megújulás) volt. A római katolikus egyház fő célja a reneszánsz alatt, a reformáció következtében elvesztett hívek visszaszerzése, illetve híveinek hitükben való megerősítése volt.**
- A barokk stílusjegyei: dinamizmus, monumentalizmus, dekorativitás, illúzió valóságként beállítása, erős kontrasztok, túldíszítettség.
- **Szobrászat: barokk szobrászatot a meglepetést keltő fény-árnyék hatások, a szenvedélyes mozgalmasság, a többféle szín és a többféle anyag használata, a festői hatáskeltés jellemzi. A kontrapozt (ellentétes irányú mozgásokból összetevődő egyensúlyi helyzet) a végsőkig kiaknázták. A mozgás, a plaszticitás, az érzelmi reakciók bemutatása pontos megfigyelésen alapszik. (Giovanni Lorenzo Bernini: Szent Teréz extázisa; Szent Péter trónusa)**
- **Festészet: A barokk festészet az időben lejátszódó cselekményt, a történetet akarta bemutatni, még akkor is, ha portrészzerűen csak egyetlen alakot, tárgyat, tájat ábrázolt. A térben szabadon áramló, lendületes vonalvezetést kedvelte. Megmozgatta a formát s ennek érdekében előszeretettel aknázták ki a fény és az árnyék festői ellentétét. A festészet fő témái bibliai és mitológiai jelenetek, gazdagon díszített főúri portrék, csendéletek.**
- Jellemzői: élénk színvilág, fény-árnyék, perspektíva-játékok, eltúlzott érzelmek, pompa és színpadiasság
-

Bernini: Szent Teréz látomása

Olasz építész és szobrászművész. Apja volt a tanítómestere. Szobrászati műveinek hosszú sora keletkezett ez időben. Legnagyszerűbb szobrászati műve ez időből VIII. Orbán pápa síremléke a római Szent Péter templomban. Róma legtekintélyesebb művésze lett építészeti téren is. Maderna halála óta a római Szent Péter-bazilika építészete.

Rubens: (Peter Paul Rubens) Flamand festőművész, Rembrandt mellett kora művészetének legjelentősebb alakja, a 17. századi flamand festészet egységes arculatának megteremtője. Sajátosan egyéni stílusa nagy hatást gyakorolt az európai festészet fejlődésére.

A négy világtáj

Szent György és a sárkány)

Vulkánusz műhelye

Ebéd. Szépművészeti Múzeum

Az infánsnő

Velazquez: (Diego Valezquez)Spanyol festő. Népies zsánerképek jellemzik, amelyek festési módja, sötét árnyékaikkal, a megvilágítás erős ellentéteivel, a népies típusok éles jellemzésével, a csendéletszerű részletek szeretetével közvetve Caravaggióra megy vissza.

- **Rembrandt: Egyik legjelentősebb 17. századi holland művész. Alkotásai abban az időszakban születtek, amelyet a művészettörténészek Holland aranykornak neveznek (kb. a 17. század középső harmada). Ebben az időben volt csúcspontján a holland kultúra, tudomány, kereskedelem, katonai és politikai hatalom. Rembrandt kb. 600 festményt, 300 metszetet és 2000 rajzot alkotott. Számos önarckép fűződik a nevéhez.**
- A munkáinak egyik fő különlegessége a fény-árnyék játék, az erős kontrasztok gyakori használata, amely szinte bevonja a szemlélőt a festménybe. Másik jellegzetesség a drámai, igen életszerű jelenet, amelyből hiányzik az erőltetett hivatalosság, amit kortársai gyakran ábrázoltak. Szintén kiemelhető az az érzékenység, amellyel az embereket ábrázolta. A festmények inkább kicsik, ám részletgazdagok (például gondosan kidolgozott ruházattal és ékszerekkel); témáik főleg vallásosak és allegorikusak. (pl.: Rembrandt édesanyjának arcképe)

A filozófus.

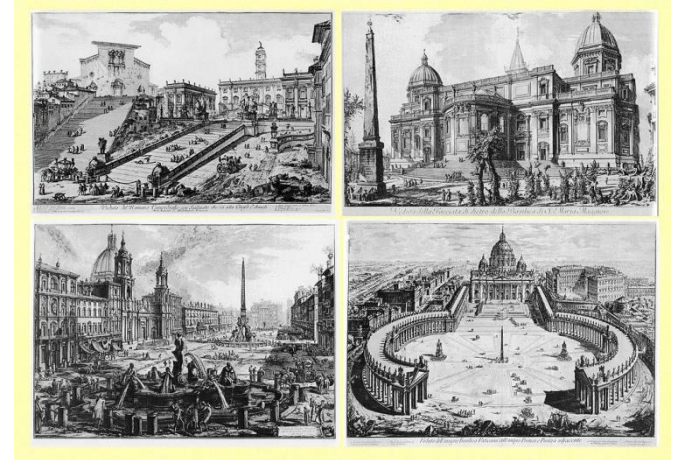
Éjjeli őrjárat

A veduta festészet

- A **veduta** ([olaszul](#) látvány, látkép) részletes, tényszerű, realista festmény, rajz vagy metszet, amely egy várost, vagy egyéb helységet ábrázol. Az első vedutát valószínűleg [Itáliában](#) alkotó [észak-európai](#) művészek készítették, mint például [Paul Brill](#) (1554 – 1626), aki olyan [flandriai](#) utcai tájképfestő volt, aki [tengeri](#) tájképeket és [római](#) utcajeleneteket festett a korabeli turisták keresletére számítva. Az aránybeli eltérésektől és kisebb részletektől eltekintve ezek a festmények, [rézkarcok](#) alapvetően pontosak.

Bellotto, Veduta di Vienna dal Belvedere, 1759-60

Piranesi: Campidoglio, Sta Maria Maggiore, P. Navona, P. di S. Pietro